

Vestland fylkeskommune
Avdeling for innovasjon og næringsutvikling

Vår dato: 22.03.2022

Vår referanse: GKB/akk

Høringsinnspill «Berekraftig verdiskaping» Regional plan for innovasjon og næringsutvikling i Vestland

NHO Vestlandet takker for muligheten til å bidra med næringslivets innspill til Regional plan for innovasjon og næringsutvikling i Vestland fylke.

Korona-pandemien har rammet økonomien vår hardt. Det vil trolig ta mange år å komme tilbake til nivået før krisen. Samtidig er lav oljepris og en stadig lavere olje- og gassproduksjon fra norsk sokkel med på å forsterke et krevende økonomisk fremtidsbilde.

Klimaendringene stiller oss også overfor nye utfordringer.

Digitaliseringen skaper muligheter for å jobbe mer effektivt, men gis også nye måper å jobbe på hvor arbeidsplasser ikke lenger er stedbundet. Den demografiske utviklingen med økende aldring vil sette stort press på kommunal sektor i årene som kommer. I denne forbindelse blir det også viktig å se hvordan digitalisering kan sette kommuner og fylkeskommuner i stand til fortsatt å levere gode lovpålagte tjenester.

Vi visste fra før at det økonomiske handlingsrommet vårt blir trangere i årene som kommer. At forsørgelsesbyrden øker, innebærer et press på velferden vår, ikke bare gjennom de offentlig finansierte velferdsordningene, men også gjennom verdiskapingen i seg selv. Denne utfordringen vil sette statsfinansene våre under press i de kommende årene.

Det er viktig at vi nå ruster oss for en mer krevende fremtid; med flere ben å stå på. Vi må jobbe smartere, ta i bruk fortrinnene vi har, øke verdiskapningen og eksportere mer slik at utenriksøkonomien kommer i balanse. Vi må redusere klimagassutslippene, øke innovasjon og omstillingsevnen, tette kompetansegapet, ha et skattetrykk som gjør bedriftene konkurransedyktige, samt sørge for fortsatt høy tillit og høy organisasjonsgrad i samfunnet.

Korona og det grønne skiftet er begge drivere for omstilling i næringslivet. Og for Vestland innebærer det kanskje også en omstilling av selve næringsstrukturen. Vi må sikre en god overgang mellom det vi er gode på i dag, og der vi skal være sterkere i morgen. Frem mot 2030 skal vi kombinere gjenoppbygging, omstilling og verdiskaping.

Jobbskaping:

Vestland har mange fortrinn og muligheter, men også noen utfordringer.

Vi må sammen gripe mulighetene og løse utfordringene. Noen ting er grunnleggende når vi skal nå våre ambisjoner. Vi må bevare og skape nye private, lønnsomme arbeidsplasser, og styrke det private eierskapet i hele landet. Det viktigste vi kan gjøre for å nå våre ambisjoner er å få folk tilbake i arbeid. Det er viktig for å opprettholde velferden i landet vårt. Det er svært mye god helse for folk å kunne ha en jobb å gå til. Hensynet til jobbskaping som må derfor gjennomsyre all politikk.

Kompetent arbeidskraft er en hovedutfordring for næringslivet i distriktene, og særlig i Vestland. NHOs kompetansebarometer viser at bedrifter i alle regioner mangler ansatte med rett kompetanse. NHO er opptatt av at folk må kunne fylle på kompetansen sin uavhengig av jobb og bosted på en fleksibel måte. Med et arbeidsliv som stiller stadig større krav til kompetanse, er det avgjørende at vi rigger om utdanningssystemet vårt og gjør det mer tilgjengelig for folk flest. Dette gjelder også nødvendig kompetanse for å sikre grønn omstilling i alle deler av næringslivet.

For regionens konkurransekraft og velferd mener NHO det er avgjørende at hver enkelt av oss fremover kan fylle på kompetansen sin uavhengig av hvor de bor og jobber. Det vil gi bedriftene våre den kompetansen de trenger, og folk kan stå i jobb lengre.

For å øke tilgangen på arbeidskraft må det rekrutteres fra hele befolkningen. Mange som i dag står utenfor arbeidslivet mangler utdanning og grunnleggende kompetanse eller ferdigheter. Regional plan for næringsutvikling bør derfor legge til rette for tilstrekkelige og relevante tiltak for kvalifisering og kompetanseheving, som tar utgangspunkt i bedriftenes behov. For mange bransjer i vår region, som turisme, matindustri og verfts- og leverandørindustri er tiltak for å sikre tilgjengelighet av utenlandsk arbeidskraft viktige. Arbeidsinnvandring fra EØS-området har bidratt til å dekke mangel på arbeidskraft, bla innen håndverksfag. Utfordringer knyttet til innreiserestriksjoner og karantene under korona har vist behovet for godt samarbeid mellom ulike etater i kommunene og arbeidsgivere. Her har både fylkeskommunene og kommunene et felles ansvar for å legge til rette. Dette ser vi erfaringsmessig er viktig i det fylkeskommunale arbeidet med midler til bedriftsintern opplæring.

Eksportfylket

Vestland er i dag landets største eksportfylke. Fylket vårt er rikt på naturressurser og kompetanse. NHO er glade for at den regionale planen for Vestland fylket legger opp til at regionen fortsatt skal være det ledende verdiskapningsfylket. Det å være ledende betyr at man konstant må innovere og omstille seg. Næringslivet og landet vårt står nå midt i en viktig omstilling. Vi skal redusere klimagassutslippene, samtidig som vi beholder velferdsnivået. Det haster med å gjøre god næringsutviklingen på klimaomstillingen.

Grønne verdikjeder

Innen havvind, hydrogen, elektrifisering, maritim og marin sektor, batteriteknologi, samt karbonfangst- og lagring har Vestland gode forutsetninger for å gripe muligheter. Skal vi lykkes med å utvikle ny industri bygget på grønne elektriske verdikjeder må flere spille på lag. Det å

etablere ny lønnsom industri krever koordinert innsats gjennom hele forvaltningsleddet, fra flere aktører og på ulike nivå. Samtidig som vi har mange muligheter som vi må gripe, har vi også noen utfordringer vi må løse. Utfordringene hindrer oss i å gripe mulighetene fullt og helt.

Demografiske utfordringer

Som beskrevet ovenfor vet vi at deler av fylket har demografiske utfordringer. Det blir flere eldre og de unge flytter fra distrikts-kommunene. Samtidig er det relativt lav befolkningsvekst i Vestland sammenlignet med andre fylker. Vi vet også at fylket vårt ikke ligger i toppsjiktet innen tjenestebaserte næringer. Dette er næringer som blir stadig viktigere for sysselsetting og som vil vokse i tiden vi går inn i framover. Vestland må ta sin del av denne veksten. Menon-rapporten Helsenæringens verdi 2020 forteller oss videre at Vestland fylke kun står for 1% av helseindustriens totale verdiskaping i Norge. Vi i Vestland fylke bør gjennom kunnskap, innovasjon og synergier på tvers av verdikjeder kunne ruste oss for å ta vår andel av potensialet i denne næringen.

Samferdsel

Et velfungerende samfunn er avhengig av god mobilitet som skaper attraktive bo- og arbeidsmarkedsregioner og gode forbindelser med utlandet. Satsing på samferdsel som binder sammen bygd, by og region er avgjørende. Større bo- og arbeidsmarkedsregioner bidrar til større dynamikk. Det handler både om å sikre at varer og tjenester kommer effektivt til markedet og folk får utført jobbene sine. Det er derfor viktig at satsingen på samferdsel fortsetter, også innenfor de områdene som fylke og kommune har ansvar for. Regjeringens framlegg til Nasjonal transportplan for perioden 2022 – 2033 inneholder en rekke viktige prosjekter som er sentrale for både bo- og arbeidsmarkedsregionen, framkommelighet og trygg og sikker ferdsel.

Innen samferdselsområdet er det også betydelige utfordringer som må løses for at Vestland skal være en attraktiv region for bedrifter å etablere seg. Her er det skjedd endringer i etablering av næringsvirksomhet de siste årene som vi alle må ta inn over oss.

Stadig endringer i etablering av næringsvirksomhet de siste årene, tilsier at det å være en attraktiv region blir stadig viktigere.

God digital infrastruktur er en naturlig del av dette, og blir stadig mer kritisk for næringsvirksomhet. Bedrifiers og offentlig sektors tilgang til høyhastighetsnett er et av de grunnleggende premissene for et konkurransedyktig Vestland. Derfor må den digitale grunnmuren forbedres og sikres i hele regionen. Det er fortsatt store lokale variasjoner, noe som særlig rammer virksomhetene. Å sikre at næringslivet har en digital infrastruktur som muliggjør aktivitet i hele regionen er av avgjørende.

Korona-pandemien har lagt økt press på digitale løsninger noe som krever at tempoet i utbygging av digital infrastruktur holdes oppe, samtidig som det jobbes for å sikre god redundans. Fortsatt legging av fiber er nødvendig for rask utrulling av 5G som vil åpne mange nye muligheter for bedrifter og offentlige instanser i tiden fremover.

Infrastruktur handler også om tilgang til kraft og et robust kraftnett. For å realisere de næringsmulighetene som følger av den grønne omstillingen, der elektrifisering er en

grunnleggende trend, er det avgjørende med en energiinfrastruktur med god nok kapasitet. God tilgang på energiinfrastruktur vil være avgjørende for vertskapsattraktivitet og nye industrielle etableringer.

Fylkeskommunen har mange virkemidler de kan ta i bruk for at vi skal løse utfordringer og gripe muligheter. Vi ønsker særlig å nevne følgende:

- bidra til å utvikle ny grønn industri og nye tjenestenæringer gjennom fylkeskommunens eget virkemiddelapparat
- sørge for at ung kompetanse blir i fylket gjennom å fremme de mulighetene som finnes for unge i fylket og samordne sentrale aktører i et slikt arbeid
- koordinere arealpolitikken slik at Vestland blir attraktivt å etablere seg med ny næringsvirksomhet og samtidig et sted det er attraktivt å bo
 - Herunder blant annet legge til rette for ny utvikling og videreutvikling av akvakultur
- fremme næringspolitisk støtte opp mot sentrale myndigheter i saker som er statlig styrt
 - Utbedring av kraftsituasjonen i fylket er et eksempel. Nylig gjennomslag i saken om utvidet permitteringsperiode er et annet eksempel på at det er mulig å få til endringer når man står sammen.
- fremme utviklingen av ny grønn teknologi og andre typer innovasjoner gjennom egne innkjøp
- være pådriver for et godt samspill mellom privat og offentlig sektor
 - Vi må ha en bedre arbeidsfordeling mellom offentlig og privat, for å sikre inntekter til velferdssamfunnet. Derfor må det private gjøre flere oppgaver fremover, ikke færre
- Sikre god vertskapsattraktivitet i konkurranse med andre regioner i både inn og utland
- koordinere ulike næringslivsaktører gjennom smart spesialisering slik planprogrammet legger opp til
- bidra til å tette kompetanse gapet gjennom rett dimensjonering av videregående opplæring, bedriftsintern opplæring og fagskole
 - Næringslivets kompetansebarometer viser for eksempel at vi har et stort behov for fagarbeidere i tiden som kommer.
- legge til rette for at statlige arbeidsplasser kan etableres i vår region, herunder en desentraliseringsstrategi slik utviklingsplanen legger opp til.
- sørge for tidlig involvering av berørte næringslivsaktører i aktuelle planprosesser

NHO ser fram til videre samarbeid om næringsutviklingen i Vestland Fylke.

Vennlig hilsen

Grete Karin Berg, regiondirektør NHO Vestlandet

Dette dokumentet er signert elektronisk.